

(Политика, 30.09.2009.)

Србија је тек на почетку озбиљне дужничке кризе, и пре или касније, паничне реакције девизних штедиша крајем 2008. могле би се поновити. Држава се мора за ово припремити, почевши од разградње шизофреног валутног система у коме грађани зарађују и троше у динарима, а штеде и задужују се у еврима.

Према последњим расположивим подацима, укупан спољни дуг Србије достигао је 22 милијарде евра (око 32 милијарде долара) и наставиће убрзано да расте. Овој огромној суми треба додати и девизну штедњу грађана која прелази пет милијарди евра будући да у сагледавању девизне позиције државе нема разлике између дуговања које систем има према странцима и обавеза које има према грађанима.

Када грађани повлаче девизе из банака, девизне резерве се смањују, баш као и када увозник плаћа робу, или када дужник измирује своје обавезе према иностранству. Ако би се напустио дво валутни систем, будуће дужничке и валутне кризе не би биле додатно драматизоване повлачењем девизне штедње на једној страни и пропадањем девизних дужника на другој.

Грађани штеде у девизама ослањајући се на искуства из осамдесетих и деведесетих година прошлог века, када се штедњом у девизама амортизовао сваки инфлаторни удар и тако чувала куповну моћ. Од 2000. ситуација се променила и промене девизног курса драматично су заостајале за растом цена. Куповна моћ евра у Србији је бар преполовљена, чиме је преполовљена и реална вредност штедних улога. Штедња у еврима није заштитила грађане од високе домаће инфлације. Својим евром грађанин из месеца у месец може купити све мање робе.

За штедњу су битна три елемента: висина инфлације, висина прихода од штедње и сигурност штедње. Ако је држава у стању да инфлацију држи под контролом, ако грађани на своју штедњу могу остварити динарски принос изнад стопе инфлације,

Двовалутна шизофренија

Пише: Небојша Катић
уторак, 29 септембар 2009 23:41

разлога за штедњу у девизама нема. Куповна моћ грађана у земљи ће бити очувана, док ће њихова куповна моћ у иностранству бити одређена курсом динара који би морао рефлектовати стварну снагу и продуктивност домаће привреде.

Штедња у локалној валути је и сигурнија. У тренутку финансијске панике, централна банка може емитовати сопствену валуту и спречити колапс банака и пропадање депозита, онако како то данас раде све централне банке света. Такву сигурност држава никада не може пружити за штедњу у девизама.

Да би стимулисала штедише да своје девизе конвертују у динаре држава мора преузети иницијативу и понудити грађанима динарске хартије од вредности, чији ће принос бити везан за стопу инфлације и бити пар процената изнад ње. Тиме би се олакшало и унутрашње кредитирање буџета за којим ће Србија имати потребу од сада до вечности. Када држава грађанима понуди квалитетне вредносне папире, банке и сви остали финансијски играчи им морају понудити исте или боље услове. Овај концепт није беза мана, али је свакако бољи и сигурнији од евроизираниог система који уништава Србију или од евентуалне принудне конверзије девизних депозита у динаре, у случају нужде.

Поред стимулисања динарске штедње потребно је истовремено дестимулисати штедњу у девизама, користећи при томе не само монетарне већ и пореске мере. Морала би се прекинути сулуда пракса по којој банке плаћају високе девизне камате у економији која (гледано у целини) не ствара девизе, већ их само троши. У условима хроничног платнобилансног дефицита, девизне камате грађанима се ефективно могу исплаћивати само новим задуживањем државе. Такав луксуз Србија себи не може приуштити.

По истој логици одавно је требало укинути кредите са девизном клаузулом грађанима који приходе остварују у динарима. Исто важи и за привреду – предузеће које нема девизне приходе не може се девизно задуживати. Данашња пракса је хазард чије се последице на крају преваљују држави. Србија се задужује како би пунила девизне резерве којима штити прецењени динар и тако краткорочно спасава дужнике и социјални мир, дугорочно уништавајући привреду. Оваквом политиком највише губе девизне штедише, а потом и сви грађани који плаћају порез. Они ће, нема ко други, отплаћивати кредите које држава данас узима.

Двовалутни монетарни систем какав данас постоји у Србији је неодржив. С друге стране, заводљива алтернатива преласка на евро је опасна за земљу која није чланица

Двовалутна шизофренија

Пише: Небојша Катић
уторак, 29 септембар 2009 23:41

евроzone и није „под кишобраном” Европске централне банке. Идеја је још опаснија за државе са хроничним (и огромним) дефицитом трговинског биланса. За Србију је још увек најбоље решење да рехабилитује динар и врати га у центар финансијског система.